

Millî Kültür

KÜLTÜR BAKANLIĞI

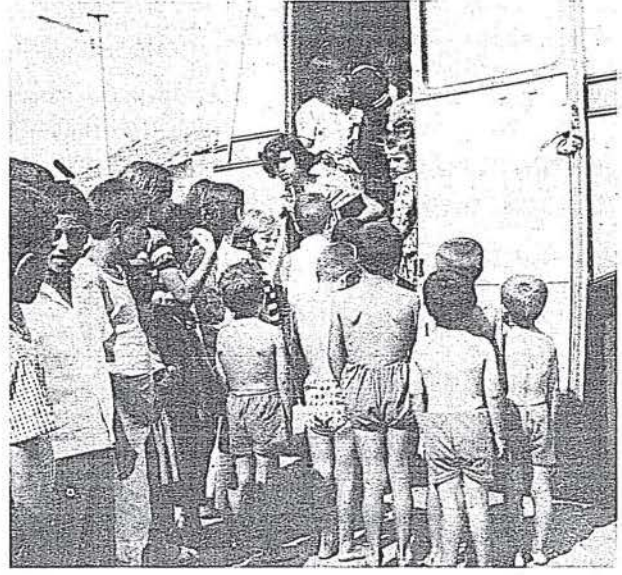

CİLT: 2 SAYI: 10 MART 1981

ğerlerini koruyan, geliştiren ve saygı duyan fertler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Yetişkinlere hizmet veren kütüphanelerle çocuk kütüphaneleri, birer yaygın eğitim kuruluşu olarak, seçtikleri ve hizmete sundukları kitap koleksiyonları ile halkımızı, özellikle, gençlerimizi insan haklarına saygılı, milletine karşı sorumluluk duyan yapıcı ve yaratıcı insanlar olarak yetişmelerine imkânlar hazırlamaktadır. Bilindiği gibi milletimizin bütün yazılı ve basılı kültür hazineleri kütüphanelerimizde saklıdır. Arzumuz, kütüphanelerimizin yardımı ile milletimizin bütün fertlerinin; milli ve manevi değerlerine, tarihine, harsına, gelenek ve göreneklerine ve inançlarına bağlı olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, devleti ve milleti ile bölünmez bir bütündür ve öyle kalacaktır. Gençlerimizin bu inançlarını kuvvetlendirecek şeylerin başında milletimizi kaderde, tasada, kıvançta ortak, bölünmez bir bütün halinde bilinçlendiren eserler gelir. Bu eserlerin bulunacağı yerler de kütüphanelerdir. Kütüphanecilerimizin en başta gelen görevlerinden birisi kütüphaneleri için kitap seçmektir. Kütüphanelerimize kitap seçiminde, milli kültürümüzün temel eserlerinin bugünkü nesillere tanıtılmasına, yardımcı olan; milletimizi milli şuur ve ülküler etrafında toplayan; rejimimiz aleyhinde telkinler ihtiva etmeyen; milli ahlâk ve terbiye kurallarına ve geleneklerimize, müşterek duygu ve düşüncelerimize aykırı olmayan; milli bütünlüğümüzü bozucu çarpık ideolojilerin gizli—açık propagandasını yapmayan kitapların seçilmesine büyük bir itina gösterilmektedir. Milletimiz, mevcut kütüphanelerimizden ne kadar çok sayıda yararlanacak olursa, kütüphanelerimiz ve Kütüphane Haftası amacına o nisbette ulaşmış olacaktır.

Kütüphanelerimizin görevlerinden birisi de, okuma yazma bilenlerin çoğalmasına yardımcı olmaktadır. Memleketimizde cehaletin yok edilmesinin, Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki ilgili kuruluşların çalışmalarının yanısıra, bilgili kütüphanecilerin olumlu çalışmaları ile gerçekleşebileceğine inanmaktayız. Yeter ki, meslektaşlarımız kendilerini bu mesleğe ve bu ülkeye adasınlar. Bilindiği gibi, insanlığın en büyük eseri olan medeniyetin gelişmesinde ve yayılmasında kitabın ve diğer basılı eğitim malzemelerinin büyük bir yeri ve önemi vardır. Seçilmiş kitap koleksiyonlarından oluşturulan kütüphanelerin arzu edildiği gibi iyi bir hizmet verebilmeleri için çok sayıda iyi yetiştirilmiş kütüphaneciye ihtiyaç duyulmaktadır. Atatürk'ün benimsediği "Yurtta sulh cihanda sulh" ilkesinin gerçekleşebilmesi, dünya barışının kurulması ve devam ettirilmesi, insanların bir birlerini sevmelerine ve anlamlarına yardımcı olan iyi yazılmış kitaplarla mümkündür. Bu tür kitapları sağlamak ve okuyucu hizmetine sunmak kütüphanecilerimizin görevleridir. Kütüphanecilerimizden, kütüphane haftalarında hatırlatılan görevlerini, yıl boyunca başarılı bir şekilde sürdürmelerini beklemekteyiz.

MİLLİ KÜLTÜR MART 1981

Gezici kütüphaneden yararlanmak için sırada bekleyen çocuklar

İRAN KÜTÜPHANELERİNDE BULUNAN TÜRKÇE YAZMA ESERLER

Nail BAYRAKTAR

AŞAĞIDA İran'ın Tahran, İsfahan, Şiraz ve Meşhed şehirlerindeki önemli kütüphanelerde 1978 yılında iki aylık bir süre içinde yaptığım inceleme sonunda tesbit olunan Türkçe yazma eserlerin bir listesini bulacağız. Bu liste Tahran'da Meclis Kütüphanesi (Kitabhane-i Meclis-i Şura-yı Milli), Sipahsalar Kütüphanesi (Kitabhane-i Medrese-i Ali-i Sipahsalar), Melik Kütüphanesi (Kitabhane-i Milli-i Melik) ve Üniversite Kütüphanesi (Kitabhane-i Danışgah-ı Tahran) ile Milli Kütüphane (Kitabhane-i Milli)'de; İsfahan'da Umumi Kütüphane (Kitabhane-i Umumi-i İsfahan)'de; Şiraz'da Umumi Kütüphane (Kitabhane-i Milli-i Fars)'de ve Meşhed'de Rızavi Kütüphanesi (Kitabhane-i Asitan-ı Kuds-i Rızavi)'nde bulunan Türkçe yazmaları ihtiva etmektedir.

Adı geçen kütüphanelerden en çok Türkçe yazma eser bulunanlar, Tahran'da Meclis Kütüphanesi ile Melik Kütüphanesi ve Meşhed'e Rızavi Kütüphanesidir.

Hazırlanan liste kitap adlarına göre sıralanmıştır. Kitap adından sonra, varsa tamamlayıcı adı ve dili (daha çok lûgatlar için) yazılmış, bundan sonra eserin

hangi kütüphanelerde bulunduğu kaydedilmiştir. Kütüphane adları Farsça asılları nazarı dikkate alınarak şu şekilde kısaltılmıştır:

Meclis Kütüphanesi K.M.
(Kitabhane-i Meclis-i Şura-yı Milli)

Sipehsalar Kütüphanesi K.S.
(Kitabhane-i .....

Tahran Üniversitesi Kütüphanesi* K.D.

Melik Kütüphanesi K.Me.
Milli Kütüphane K.Mi.
İsfahan Umumi Kütüphanesi K.İs.
Şiraz Umumi Kütüphanesi K.Şi.
Meşhed Rızavi Kütüphanesi K.Rız.

İran'da Kum, Yezd, Kaşan ve diğer şehirlerin kütüphanelerinde de az da olsa Türkçe yazma eser bulunması ihtimali vardır. Bu arada bilhassa Tebriz'deki kütüphanelerde

çok sayıda Türkçe yazma bulunduğu muhakkaktır.

Bunların da etraflıca bir tesbiti Türk dili ve edebiyatı araştırmacıları için herhalde faydalı olur.

* Üniversitenin Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan bir kaç Türkçe yazma eserin kaydında kütüphane adı K.D.Ed.Fak. şeklinde kısaltılmıştır.

Ahlâk-ı Alai (Kıralizâde Ali Efendi): K.S. 8120; K.Mi. 1988/F

Bedaiyu'l-luga "Türkçe-Farsça" (Tali 'mahlası'): K.S. 14

(Ali Şir Nevai'nin şiirlerinden örnekler verilerek harf sırasına göre düzenlenmiştir)

Cönk-i Feramin ve Münşeat "Farsça, Arapça ve Türkçe" K.M. 3349

(Şah Tahmasb, Şah Safi ve Şah Abbas'ın fermanları ve Osmanlı padişahlarına gönderdikleri mektuplar ve diğer mensur yazılar, 443 adet)

Cönk "Farsça, Arapça, Türkçe" (Ahmet Gulam): K.M. 3455

(312 adet mektup, ferman ve seçme yazılar)

Cönk: K.D. 5160 (Divan-ı Hatai, Şiir-i Fuzuli, Mesnevi-i Hatai, Şiir-i Nesimi)

Cönk: K.D. Ed. Fak. 131-d (Türkçe mektuplar ile Farsça ve Türkçe şiirler)

Cönk: K.Mi. 2100/F (Türkçe şiirler)

Cönk: K.Is. 11529

Dekaiku'l-Hakaik (Kemal Paşazade): K.M. 856; K.D. 2541, 2543, K.S. 101/1

(Farsça-Türkçe lûgat)

Not: Son nüshada ikinci risale, aynı müellifin Aksam-ı Ya adlı risalesidir.

Dibace-i Divan-ı Nevai (Ali Şir Nevai): K.S. 350, 2913

Divan (Ali Şir Nevai): K.M. 1035, 3593, 4116, 5818, 8368, 8369, 8371; K.S. 197, 367, 368, 370, 517 (İstanbul'da 924 H. de istinsah edilmiş bir nüsha); K.Me. 4759, 4762, 4800, 4804, 4919, 5018, 5071; K.Mi. 499/F (Başı ve sonu noksan), 1001/F, 1355/F, 1936/F, 2529/F; K.Rız. 592, 593, 594, 595

Divan-ı Eşar-ı Türki "Kasaid-i Arif" (Arif): K.Şi. 54

Divan (Baki): K.D. 3345/1

Divan (Eşrak Berai): K.M. 9405

Divan (Fehim): K.D. 3273 (Minyatürlü bir nüsha)

Divan (Fuzuli): K.Mi. 2135/F, 2294/F; K.S. 306, 308, 305, 307

Not: Son iki nüshanın sonunda Beng u Bade vardır.

Divan (Garibi): K.Me. 5628

Divan (Hidayet): K.Me. 5629

Divan (Hoca Ahmet Türkistani): K.D. 4165

Divan (İsmail B. Ali Han Kavsi Tebrizi): K.Me. 5621

Divan "Gazeliyat-ı Türki" (Kavsi): K.Mi. 833/F (Başı ve sonu noksan)

Divan (Lutfi Herevi): K.S. 174

Divan (Mesihî): K.Is. 11532 (İstanbul, XII. asır)

Divan (Mirza Ali Meraki): K.M. 8830 (Bir mecmua içinde)

Divan (Nesimi): K.M. 8641

Divan (Sâni 'Can Memi'): K.M. 7011

Divan-ı Huseyni (Sultan Hüseyin Mirza b. Mansur b. Baykara): K.Me. 4690

el-Edvar (Hızır b. Abdillâh): K.Me. 1547 (Sultan II. Murad adına yazılmıştır)

Ferheng-i Çağatayi: K.D. 4354/3.

Ferheng-i Divan-ı Nevai: K.Me. 347, 349, 412

Ferheng-i Farsi be-Türki: K.D. 3131

Ferheng-i Mirza İbrahim ya Nüsha-yı Mirza (Mirza İbrahim b. Şah Hüseyin İsfahani): K.M. 865; K.S. 17, 87

Ferheng-i Türki be-Farsi: K.D. Ed. Fak. 215-C (Sonu noksan)

Ferheng-i .....

(Ayrıca bak: Lûgat-ı .....

Gazeliyat (Ali Şir Nevai): K.Mi. 2733/F

Gazeliyat ve Rubaiyat (Ali Şir Nevai): K.Mi. 2372/F

Gazeliyat (Fuzuli): K.Mi. 762/F/G., 2629/F

Hacname: K.M. 8300

Hadikatu's-Sueda (Fuzuli): K.M. 3096; K.S. 446, 8086, 8230; K.D. 4914

Hamse (Ali Şir Nevai): K.M. 3600; K.S. 369, 172 (Başı ve sonu noksan); K.D. 2153; K.Me. 4661, 4692, 4721, 4738, 5462, 5614; K.Mi. 2056/F, 2328/F

Hayriname (Mehmed b. Yusuf Ruhavi 'mahlası: Nihali'): K.Me. 5630

Hulasa—yi Abbasi "Türkçe—Farsça" (Muhammed Hui): K.M. 855; K.S. 91 (Senglah'ın muhtasarıdır)

Hüsrev ve Şirin (Salim): K.M. 8574

İnşa—yi Türki: K.Mi. 101/F/4. (17—20 yk. 24 st.)

İrşad. Mecelle—i Türki "Sene: 1905" (Sahim—i İmtiyaz: Ahmed Beg Agayef): K.İs. 11354

İskendername (Ahmedi Germiyani): K.M. 7807 (Minya—türlü bir nüsha); K.Me. 4948

Kahramanname: K.M. 8019

Kaime (Kadı Lutfullah b. Yusuf Halimi): K.M. 861; K.Rız. 36 (Nadir Şah Vakfı)

Kelimat—ı ve Menakıb—ı Şeyh Safiyuddin Erdebili (Muhammed Kâtib Neşati Şirazi): K.Me. 3806

Külliyat (Ali Şir Nevai): K.Mi. 1604/F

Külliyat (Kasım—ı Envar): K.M. 2612 (İçinde Türkçe şiirler var)

Leylâ ve Mecnun (Fuzuli): K.Me. 5006, 5113, 5531, 5631; K.Mi. 2776/F; K. Rız. 893

Lisanu't—Tayr (Ali Şir Nevai): K. Rız. 887 (Attar'ın Mantıku't—Tayr adlı eserine nazire)

Lugat—ı Ahteri "Arapça—Türkçe" (Mustafa Karahisari): K.Me. 389; K.S. 36

Lugat—ı Çağatayı be—Farsi: K.M. 9176

Lugat—ı Halimi "Farsça—Türkçe" (Lutfullah b. Yusuf Halimi): K.Me. 348

Lugat—ı Nevai: K.S. 10

Lugat—ı Nimetullah Rumi "Türkçe—Farsça" (Nimetullah b. Ahmed b. Kadı Mübarek): K.S. 2; K.Me. 332, 429

Lugat—ı Turki: K.Rız. 41

Lugat—ı Türki—i Nevai: K.Mi. 22/F

Lugat—ı ve Terkiyat—ı Farsi ve Türki: K.Mi. 2922/F/4. (108—129 sahifeler arası)

Mecalisu'n—Nefais (Ali Şir Nevai): K.D. 3029; K.Me. 3700; K.Rız. 87 (Nadir Şah Vakfı)

Mecmau'l—Havas (Saduki Beg Afşar): K. Me. 4077

Mecmua: K.M. 2883

2883/1. Kitab der İmamet (1—46 yk.)

2883/2. Sekrname (47—51 yk.)

2883/3 Futuvvetname (52—61 yk.)

2883/4 Ed'ıye ve Ezkar (62—138 yk.)

Mecmua: K.M. 4798

4798/1. Divan (Ali Şir Nevai) Başı noksan 17 yk.

4798/2. Divan (Fuzuli) 15 yk.

1798/3. Divan (Ali Şir Nevai) 7 yk.

1798/4. Sefine "Farsça ve Türkçe Şiirler" 164 yk.

Mecmua (Necati, Baki, Kemal Paşazade, Nev'i ve diğer şairler): K.M. 8577

Mecmua "Hüsnu't—Takvim, Divan—ı Nizami, İtikadat" K.D. 5107

Mecmua: K.Is. 551

551/1. Ferheng—i Türki

551/2. Gazeliyat (Fuzuli)

551/3. Yusuf ve Zeliha (Hamdi Çelebi el—Kadimi) 358 sahife, 13 st.

Mecmua: K.Şi. 70

70/1. Hikayet—i Hoca Nasreddin

70/2. Destan

Mecmua—i Tıbbi "Türkçe ve Farsça": K.M. 6302

6302/1. Neticetu't—Tıb (Seyyid Mehmed Tabib) Başta ve sonda tıbbi dair şiirler var. 1—36 yk.

6302/2. Kitab der Tıb

Not: Sonda iki Farsça, bir Arapça risale daha var.

Mesnevi (Fuzuli): K.Mi. 2703/F

Misbahu'l—Kulub: K.M. 8130

(Başı ve sonu noksan)

Münşeat (Nabi Efendi): K.D. 2792; K.Me. 3670

Münşeat—ı Mirza Mehdi Nadiri "Farsça, Arapça, Türkçe": K. Şi. 675

Müntebahat—ı Şifa: K.M. 6299

Nakş—ı Hayal (İbrahim b. Ahmet Azeri Muallimzade): K.Me. 4850

(Mahsenu'l—Esrar'a nazire bir mesnevidir)

Namei ez—Fuzuli (Fuzuli): K.Mi. 101/F/3. (Fuzulihin devrin padişahına halini anlatan bir mektubu)

Namei be—Şah Abbas (Sultan—ı Osmanlı): K.D. 2591/32.

Ravzatu'l—Huseyn fi Hulasati Ahbari'l—Hafikin (Naima) K.M. 3921

Resail ve Mesneviyat (Ali Şir Nevai): K.Mi. 1605/F

Risale der Musiki: K.Me. 1655

Saadetname (Cami Mısri): K.Me. 5880 (Kâşifi'nin Ravzatu's — Şuhada'sının tercümesidir.)

Senglâh "Türkçe—Farsça" (Mirza Muhammed Mehdi Han Esterabadi): K.M. 860; K.D. 4919; K.Me. 392 (Ali Şir Nevai'nin eserlerinin lügatıdır)

Sergüzeşt—i İbn Sina: K.Me. 3792

Siretu'n—Nebi: K.Me. 5755

Sem u Pervane (Lami Çelebi): K.D.Ed. Fak. 231

Semailu'n—Nebi: K.Me. 5607

Şerefname—i Muhiri "Arapça, Farsça, Türkçe" (İbrahim Kıvam Faruki): K.S. 86

(Yaklaşık 16.800 beyit vardır.)

Şerh-i Bahru'l-Garaib: (Bak: Kaime)
 Şerh-i Divan-ı Hafız (Mustafa Sururi): K.Rız. 660
 Tahkik ve Tevfik (Ragıp Paşa): K.M. 3216; K.Me. 463
 Diğer bir nüsha: K.D. Mikروفilm arşivi no: 3750 (Türk Tarih Kurumu 220 numaralı nüshadan)
 Takvimu't-Tevarih (Katib Çelebi): K.Me. 608
 Tarih-i Çelebi (Küçük Çelebizade Asım): K.Rız. 125
 Tarihu'l-Enbiya (Ali Şir Nevai) K. Rız. 16 (Nadir Şah Vakfı)
 Not: Katalogda müellif, Vezir-i binazir Ali Şir Nevai şeklinde kayıtlıdır.
 Tarikül-Edeb (Ali b. Hüseyin Amasi): K.Me. 2575 (İstinsah tarihi: 870 H.)
 Tefsir: K.Me. 231
 Tercüman-ı Maarif "Türkçe, Arapça ve Farsça" (Hac Hasan): K.S. 34
 (Lûgat-ı selase)
 Tercümanu's-Sıhah (Kara Piri Mehmed b. Yusuf Konevi): K.Me. 356
 Tercüme-i Eşcar ve Esmar: K.S. 4632
 Tercüme-i Burhanu'l-Kifaye: K.S. 4631
 Tercüme-i Lugat-ı Türki be-Farsi: K. Rız. 8
 Tercüme-i Reşehat-ı Aynu'l-Hayat (Mehmed maruf Trabzoni): K.Me. 523

Tercüme-i Tarabu'l-Mecalis (Emir Hüseyin Cevri. Mütercim: Muharremi): K.Me. 6131
 Tezkire-i Hasan Çelebi (Kınalızade): K. S. 2720
 Tıb ve Pezeşki: K.D.Ed.Fak. 392
 Tuhfetu'l-Haremeyn (Yusuf Nabi Ruhavi): K.Me.3744
 Tuhfetu'l-Müluk: K.D. 4968 (Farsça-Türkçe Lûgat)
 Tüzük-i Baburi (Zahiruddin Babür): K.Me 2948
 Uknun-i Acem "Farsça ve Türkçe": K.Rız.2
 Unvanu'l-İber ve Divanu'l-Mubteda ve'l Haber (İbn Haldun. Mütercim: Pirizade Mehmed Sahib Efendi): K.Me: 2813
 (İbn Haldun'un tarihinin mukaddimesinin tercümesidir)
 Vakfiye ya Dibace-i Mevkufak (Ali Şir Nevai): K.Me. 1487
 (Herat'da İhdasiye medresinin vakfiyesidir.)
 Varka ve Gülşah (Şii 'mahlası'): K.D. 3221
 Vesiletu'l-Mekasid (Hatib Rüstem Mevlevi): K.M. 869, 3168
 (Farsça-Türkçe Lûgat)
 Yusuf ve Zeliha (Hamdullah b. Ali Şemseddin Muhammed 'mahlası: Hamdi'): K.Me. 4924

«TÜRK İSTİKLÂL SAVAŞI DESTANI» YARIŞMASI

Nail TAN

TÜRK halk şairleri İstiklâl Savaşımızla ilgili yüzlerce şiir söylemişlerdir. Bu şiirlerden bir bölümü destan türündedir. Ancak, söylenen — yazılan destanların hiç biri İstiklâl Savaşımızı bütünüyle ele almamıştır. Bu gerçeği göz önüne alan Milli Folklor Araştırma Dairemiz, Büyük Önder Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümü münasebetiyle hazırlanan kutlama programı gereğince halk şairleri arasında düzenlenecek yarışmanın konusunu "Türk İstiklâl Savaşı Destanı" olarak tespit etmiştir. Türk halk şiirinin destan türünde söylenecek—yazılacak şiirler ve yarışmaya katılacaklarda aranacak şartlarla il-

gili bilgiler, Şubat 1981'in ilk haftasından itibaren Kültür Müdürlüklerine, belli başlı halk şairlerinin adreslerine, folklor dergilerine, gazetecilere gönderilmiş, radyolar vasıtasıyla da halka duyurulmuştur. Yarışmanın ilânıyla birlikte Dairemize şiirler yağmaya başlamıştır. Tabii ki bu şiirlerin pek çoğu şartnâmeye uygun değildir. Bu tür şiirlerin şairlerine de hemen şartnâmemiz gönderilmektedir. Birçok şair, "destan" adını kullanmakla şiirin destan olacağı yanlışlığına düşmektedir. Şartnâmemizde halk şiirindeki destan türünün karakteristik özellikleri açıklanmış, eşit şartlarla yarışmayı sağlayabilmek için de dörtlük sayı-

sı, kâfiye ve vezinde bazı sınırlandırmalar getirilmiştir.

Şunu hemen belirtelim ki, yarışmaya sadece halk şairleri katılabilecektir. Halk şiiri tarzında şiir yazan, hattâ mahlas kullanan aydın şairler yarışmaya şiir göndermeyecekler, gönderseler bile değerlendirmeye alınmayacaktır. Böylece hiç bir öğrenim görmemiş köylü bir halk şairiyle, yüksek öğrenim görmüş aydın bir şair yarıştırmış olmayacaktır.

Geniş ilgi göreceğini tahmin ettiğimiz yarışmamızın şartnâmesi şöyledir:

20 Ocak-1983
Satın
7.4214

MİLLİ KÜLTÜR MART 1981